

ARDEALUL JURIDIC

REVISTA LUNARĂ
DE DREPT ȘI UNIFICARE LEGISLATIVĂ

ABONAMENTUL:
pentru Instituțiuni și Autorități 500 Lei pe an
pentru Autorități Judecătorești }
" " Magistrați } 350 Lei pe an
" " Avocați }

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
Str. G. Mărzescu No. 20
CLUJ
Inregistrat la No. 2/1938 la Tribunalul Cluj

Publicațiuni și anunțuri pentru un număr
2 lei cuvântul.

Publicațiuni și anunțuri pentru mai multe
numere 1.50 lei cuvântul.

Fondator: **VASILE M. DIMITRIU** Consilier la Curtea de Apel d'n Timișoara.

Comitetul de conducere și redacție:

I. MĂNESCU

fost Președinte la Curtea de Apel Cluj, Avocat Cluj
Directorul și proprietarul revistei

AL. ULVINEANU

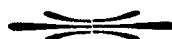
Consilier la Inalta Curte de Casație

I. PREDOVICIU

Procuror la Inalta Curte de Casație

DR. AL. DRAGOMIR

Decanul baroului adv. din Cluj

Secretar

Dr. VIRGIL I. MĂNESCU

Asistent Universitar

Avocat

S U M A R:

Jurisprudențe civile
Jurisprudențe comerciale
Jurisprudențe procedurale

Jurisprudențe la alte legi cu o notă
de Em. Pușcariu, consilier.

Colaboratorii ocazionali cari au trei articole publicate au dreptul la colecția anului întreg.

Oricând ce număr ne primum se retrimite la cerere în contul abonamentului

Prețul unui număr 35 lei

Cărți apărute:

Emil Pușcariu: Elementele asigurărilor contra răspunderii civile și în special al asigurării de automobile. Prețul 70 lei.

* * *

Octavian Ionescu, Doctor i Laureat al Facultății de Drept din Paris. Obligația pe cale de voință unilaterală și anteproiectul Codului Civil Român. Prețul 100 lei. Iași, Tipografia concesionară Alexandru A. Țerek.

* * *

De acelaș autor:

Codul civil și contractul de muncă.

L'influence de la législation allemande sur le projet du code civil roumain.

* * *

Dr. Tiberiu Rusu, avocat Cluj. Infrațiuni contra Administrației publice Cluj. Institutul de arte grafice „Ardealul” Str. Memorandului 22.

* * *

Bogdan Ionescu. Profesor de Drept Civil la facultatea de drept din Cluj. Drept interprovincial în legătură cu regim matrimonial fără contract. Cluj, Institutul de arte grafice „Ardealul” Str. Memorandului 22.

* * *

De acelaș autor:

Considerațiuni critice asupra materii moștenirilor în proiectul de cod civil.

* * *

C. Petrescu-Ercea: Profesor la Universitatea Cluj. Titular preliminar al Codului Comercial Carol II. Cluj, 1938.

* * *

Teodor I. Diaconescu. Doctor în drept. Procuror Trib. Sibiu; Proprietatea aparentă. Notă la o decizie a Curții de Apel din Cluj.

BULETINUL LEGILOR

— apare de două ori pe lună —
Nr. înregistrării 3—1938 al Tribunalului Cluj

Director și proprietar:

I. MĂNESCU

fost președinte la Curtea de Apel Cluj,
Advocat

Prețul abonamentului: Lei 500 anual pentru juriști; Lei 700 anual pentru autorități.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Cluj, Strada Gh. Mărzescu No. 20.

ORDONANȚE MINISTERIALE

(ORDINE CIRCULARE,
DECIZII ȘI INSTRUCȚII
CU CARACTER JURIDIC)

Apare lunar sub Direcția:

I. MĂNESCU

fost președinte la Curtea de Apel Cluj,
pensionat. Advocat

Nr. înregistrării 4—1938 al Trib. Cluj

Abonamentul 180 Lei pe an. Un număr 40 Lei.
Administrația: Cluj, Str. Gh. Mărzescu Nr. 20

Ioan Șerban, avocat, Năsăud

Colecțiune de acte de notariat,
cereri și modele,

Ediția 1935

Prețul redus: Lei 200. —
Se poate comanda la autor.

Jurisprudențe civile

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE s. I

Audiența dela 6 Martie 1939

Președinția d-lui T. Magheru, consilier

Decizia nr. 331.

Responsabilitate. Hotărîre penală. Condamna-rea la despăgubiri a prepusului autor al faptului penal. Acțiune în despăgubiri contra comitentului. Nu există autoritate de lucru judecat. Art. 1201 și 1000 alin. 3 c. civ.

Daune. Principiul obligațiunilor solidare. Neaplicabilitate. Art. 1043 c. civ.

Asupra recursului făcut de de C. I. O., decedată în cursul procesului și reprezentată prin moștenitorii săi V. S., D. I., M. N. I., și O. M., în contra sentinței Tribunalului Ilfov s. II-a civ. cor., nr. 1671 din 1934:

Având în vedere sentința atacată cu recurs din care rezultă că la 17 Februarie 1934 C. I. O., a chemat în judecată pe intimatul D. R., cerând să fie obligat a-i plăti suma de 30.000 lei daune în baza art. 1000 c. civ., pentru accidentul ce a suferit din culpa prepusului său N. M., în ziua de 18 Iunie 1932 când acesta conducând cu viteză camionul proprietatea intimatului a lovit pe reclamantă fracturându-i piciorul;

Judecătoria VIII-a Urbană București a respins acțiunea constatând că pentru acest fapt N. M., prin cartea de judecată penală nr. 2138 din 1933 a rămas condamnat definitiv la 2 luni închisoare corecțională fiind obligat să plătească reclamantei și 15.000 lei despăgubiri civile, majorate în apel la suma de 30.000 lei.

Înainte primei instanțe intimatul a susținut că din moment ce în fața instanței penale reclamanta s'a constituit parte civilă în contra inculpatului N. M., când i s'au acordat despăgubiri, dânsa nu le mai poate pretinde a doua oară pe calea unei acțiuni civile îndreptate împotriva patronului.

Judecătoria a primit această apărare motivând că, potrivit art. 7 alin. 8 pr. pen., acțiunea privată se poate urmări deodată cu cea publică și înaintea aceluiași judecător, dar se poate intenta și singură înaintea judecătorilor civili, partea lezată printr'un fapt penal având așa dar alegerea de a cere repararea daunelor, fie deodată cu judecarea faptului penal, fie în mod separat pe cale civilă.

Că reclamanta constituindu-se (parte civilă) în procesul penal, a înțeles să aleagă pentru stabilirea despăgubirilor civile instanța penală și că deci nu înțelege să beneficieze de facultatea ce ar fi avut să se adreseze judecătorilor civili;

Că această facultate ce o are partea lezată de a-și stabili daunele, fie înaintea instanțelor penale, fie înaintea celor civile, înseamnă în același timp și recunoașterea principiului că daunele se lichidează ori, cu ocazia judecării faptului penal, ori numai cu ocazia judecării acțiunii civile, neputându-se astfel pentru același fapt să se pronunțe două instanțe deosebite;

Că odată ce reclamanta a ales calea procesului penal pentru acordarea despăgubirilor civile când

s'a constituit parte civilă numai față de autorul faptului, iar nu și față de patron, este presupusă că a renunțat față de acesta din urmă, mai ales că art. 7 alin. 8 nici nu permite părții civile să urmărească pretențiunile ei în fața a două instanțe;

Că dacă totuși s'ar trece peste dispozițiunile acestui text, ar trebui să i se recunoască în principiu că o hotărîre penală, prin care se stabilește vinovăția și existența faptului penal în sarcina prepusului, are efecte și asupra patronului care în mod automat trebuie obligat, ceea ce însă nu e posibil;

Că, o hotărîre penală se bucură de autoritate de lucru judecat *erga omnes*, dar aceasta privește numai existența sau neexistența faptului penal, iar nu și despăgubirile civile, așa că nu se pot opune patronului efectele cărții de judecată în ce privește daunele la care a fost obligat prepusul său, deoarece patronul nefiind introdus în cauză, el n'a avut posibilitatea să-și facă probele cel puțin cu privire la cuantumul daunelor;

Că de asemenea, nu se poate susține că din moment ce patronul n'a figurat în instanța penală se poate proceda la dovedirea lui sau a faptelor imputate prepusului și deci la stabilirea răspunderii patronului în baza art. 1000 c. civ., pentru că în acest mod s'ar deschide posibilitatea unei contrarietăți de hotărîri în ce privește despăgubirile, instanța civilă având libertate de apreciere și nefiind legată de soluțiunea instanței penale;

Având în vedere că reclamanta atacând cu apel hotărîrea primei instanțe Tribunalul Ilfov S. II-a civ. cor. prin sentința supusă recursului a respins apelul și a confirmat cartea de judecată ale cărei motive le-a adoptat în totul adăogând că chiar dacă s'ar fi făcut dovada că intimatul a fost patronul celui ce s'a făcut vinovat de prejudiciile suferite de reclamantă, de vreme ce aceasta nu s'a constituit parte civilă și în contra lui, ea obținând despăgubiri numai față de inculpat, nu mai poate să ceară despăgubiri și dela intimat printr'o acțiune separată, pentru că ar însemna să fie obligate la despăgubiri în mod distinct mai multe persoane ținute să răspundă solidar;

Având în vedere că în contra acestei sentințe C. O., decedată și reprezentată prin moștenitorii săi arătați mai sus, a declarat recurs, formulând două motive de casare, ambele trimise în divergență prin jurnalul dela 25 Februarie 1936;

Având în vedere că prin motivele de casare se susține că hotărîrea penală fiind opozabilă tuturor, dar numai în ce privește faptul penal și responsabilitatea autorului, ea nu constituie autoritate de lucru judecat în ce privește despăgubirile civile față de patron, când acesta n'a figurat în instanța penală, iar tribunalul judecând altfel a violat art. 7, 8 și 11 pr. pen., 1000, 1003, 1042 și 1043 c. civ.;

Considerând că, în principiu, hotărîrea instanței penale are autoritate de lucru judecat pentru instanța civilă numai în ce privește existența faptului material, calificarea legală a acelui fapt și participarea sau neparticiparea prevenitului la comiterea lui;

Că așa fiind, nimic nu se opune ca reclamantul, în ipoteza în care s'a constituit parte civilă numai împotriva autorului faptului penal, să poată ulterior chema în judecată civilă pe comitent pentru a

răspunde de daune în baza art. 1000 alin. 3 c. civ., acest text prevăzând categoric că stăpânii și comitenții sunt responsabili de prejudiciile cauzate de servitorii și prepușii lor în funcțiunile încredințate;

Că în adevăr, hotărîrea penală pronunțată în contra prepusului prin care acesta a fost condamnat și la despăgubiri față de reclamant, având autoritate de lucru judecat *erga omnes*, numai în ce privește existența faptului material pentru care s'a deschis acțiunea publică și identitatea autorului, iar nu și în privința despăgubirilor civile care n'au fost examinate, contradictor cu comitentul, întru cât acesta nici n'a fost introdus ca parte în procesul penal, urmează că hotărîrea penală intervenită astfel pronunțată nu poate să închidă calea părții lezate de a exercita o acțiune în daune contra comitentului pe baza și în condițiuni prescrise de art. 1000 alin. 3 c. civ. căci cercetarea pretențiunilor în raport cu comitentul, în cadrul unei atari acțiuni, nu este de natură să facă posibilă o eventuală contrarietate între hotărîrea penală și cea civilă;

Că, pe de altă parte, nici argumentul tribunalului că prin principiul obligațiunilor solidarare ar interzice ca pretențiunile la daune să mai poată fi formulate separat în contra comitentului, după ce prepusul, ținut răspunzător solidar conform art. 1003 c. civ. fusese condamnat și la despăgubiri civile, nu este exact, deoarece legea nicăieri nu recunoaște un atare principiu, ci dimpotrivă art. 1043 c. civ. precizează formal că „acțiunea intentată contra unuia din debitori nu poprește pe creditor de a exercita de asemenea acțiune și în contra celorlalți debitori“.

Că astfel fiind, tribunalul în speță, a violat principiul și textele invocate prin recurs atunci când a decis că partea nu mai putea să cheme în judecată civilă pe intimat, în calitate de comitent, pentru a răspunde de daunele cauzate de presupusul lui, din moment ce nu și-a formulat pretențiunile la despăgubiri civile împotriva comitentului înaintea instanțelor penale, unde se constituise parte civilă numai în contra prepusului;

CURTEA DE APEL CLUJ, Secția I.

Președinte-raportor: *Dr. C. Cărpinișanu.*

Deciziunea civilă No. 1278/1938

In temeiul art. 418 C. c. a constructorul de bună credință dobândește proprietatea terenului în contra voinței recurenților că proprietari ai pământului, astfel art. 326 din C. c. a., lipsa titlului de drept, este străin speței.

Având în vedere, că din sentința atacată cu recurs și lucrările cauzei se constată, că recurenții S. A., S. V. S. C., și văduva lui S. A., născ. M. M., au chemat în judecată, înaintea Judecătoria rurale Ilia, pe pârâțul S. D., intimat în recurs, cerând să fie obligat a le da în posesiune exclusivă imobilul înscris în C. F. Nr. 55 a comunei Bătrâna sub Nrii top. 4391 și 4392, precum și moara clădită pe acest teren și 1000 Lei daune, arătând că ei sunt proprietarii acei imobil și că în urma unei convențiuni dintre pârâțul S. D., și recurentul S. A., aceștia au edificat pe

imobilul mai sus menționat o moară, care le revine lor, deoarece intimatul pârât a fost constructor de reacredință.

Că Judecătoria Ilia, prin sentința Nr. C. 3963/10 1934 din 7 Noemvrie 1935 a respins acțiunea; recurenții făcând apel, Tribunalul Hunedoara secția I-a, prin sentința atacată cu recurs respinge apelul și confirmă sentința primei instanțe.

Că pentru a da această soluțiune instanțele de fond constată, în fapt că imobilul în litigiu a format proprietatea recurenților; că în urma unei convențiuni dintre intimat și recurentul S. A., aceștia au edificat pe acel imobil o moară care și astăzi este în posesiunea lor; iar recurenții cari sunt rude apropiate, au avut cunoștință despre edificarea morii, dintre cari S. A., a contribuit cu muncă și capital, iar S. C., și văd. S. M., au dus mâncare la lucrători; că înțelesul dintre pârât și S. A., a fost ca să construiască moara împreună, să o folosească în părți egale, iar după moartea intimatului pârât și a soției sale, moara să rămână recurentului S. A.

Că ocupându-se cu motivele de apel, Tribunalul arată că recurenții S. A., V. și C. însuși au recunoscut că au lucrat la construcția morii, iar văduva S. M., că a dus cu carul cu boi lemne și piatră la construcția morii, că prin urmare — motivează Tribunalul — rezultă, dacă nu consimțământul expres, în tot cazul un consimțământ tacit al recurenților S. V., S. C. și Văd. S. M. la convențiunea dintre S. A. și S. D. relativ la construirea morii și în consecință intimatul pârât trebuie considerat constructor de bună credință și ca atare el a dobândit dreptul de proprietate asupra terenului pe care a clădit conform disp. art. 418 C. c. a.

Văzând motivul J. de casare:

„Exces de putere în stabilirea stării de fapt, omisiune esențială și lipsă de motivare“.

Având în vedere că prin acest motiv de casare recurenții pretind că instanța de fond cu exces de putere, omisiune esențială și nemotivare a constatat în fapt că intimatul este constructor de bună credință din moment ce ei au tolerat construirea morii nu l-au împiedecat, deoarece — pretind recurenții — intimatul avea perfectă cunoștință că terenul pe care clădește constituie coproprietatea tuturor recurenților, iar nu numai a lui S. A., cu care el a tratat și în consecință instanța trebuia să conchidă la reaua credință a intimatului, că potrivit art. 418 Cod. civ. austr. oșebit de faptul tolerării proprietarului, constructorul trebuie să dovedească și dobândirea proprietății imobilului prin unul din modalitățile de achizițiune.

Considerând că este neîntemeiat ce se impută, Tribunalului prin acest motiv de casare, deoarece din lucrările cauzei și din sentința supusă recursului se constată, contrar afirmațiunilor recurenților, că Tribunalul se pronunță și motivează pe larg soluțiunea sa, arătând din ce și-a făcut convingerea și stabilind în mod neîndoios din probele administrate că recurenții nu numai că aveau cunoștință de convenția dintre intimat și S. A., dar au contribuit și efectiv la construirea morii, conchizând că în momentul edificării intimatul era de bună credință.

Considerând că această stabilire în fapt a Tribunalului este făcută printr'o justă interpretare a tuturor actelor și probelor dela dosar și fără nici o denaturare, astfel, că Tribunalul n'a săvârșit nici un exces de putere, omisiune esențială și nemotivare, ci din contră cu drept cuvânt a conchis că intimatul este constructor de bună credință.

Că, pe de altă parte în virtutea art. 418 C. c. a dreptul de proprietate se dobândește în contra voinței proprietarului și numai sub condiția ca constructorul să fi construit pe pământ străin și să fi procedat cu bună credință.

Considerând în sfârșit că buna sau reaua credință sunt chestiuni de drept, cari scapă controlului instanței de casare.

Că, dar, acest motiv de casare ca nefondat, se respinge.

Având în vedere, că prin motivul II. de casare recurenții pretind că s'au violat art. 418 și 326 C. c. a. iar în dezvoltarea acestuia susțin în esență că instanța de fond numai printr'o greșală interpretare a citatelor texte de lege au conchis că intimatul era de bună credință când a construit pe terenul lor și prin aceasta a dobândit dreptul de proprietate asupra terenului clădit, știut fiindcă un drept de proprietate nu se poate dobândi decât printr'un titlu de drept valabil; că în lipsa unui atare titlu de drept intimatul nu putea fi considerat constructor de bună credință asupra terenului în litigiu.

Considerând că în conformitate cu disp. art. 418 C. c. a. dacă cineva a clădit cu propriile sale materiale pe pământul străin și proprietarul pământului având cunoștință despre zidire nu a oprit imediat pe clăditorul de bună credință, poate pretinde dela acesta numai valoarea normală a pământului.

Că acest text vorbind de lucrări asupra unui teren străin, presupune că el își are aplicațiunea în situațiunea de fapt când construcția este făcută de acela care nu este proprietarul pământului.

Având în vedere că, în speță fiind constant în fapt pe deoparte că intimatul în momentul edificării nu era proprietarul pământului pe care a clădit, iar pe de altă parte că recurenții ca proprietari ai pământului au avut cunoștință despre zidire și nu numai că nu au oprit imediat pe intimatul clăditor, ba i-au dat și ajutorul lor personal la construire și deci el putea fi considerat de al treilea constructor pe un teren străin și fiind definitiv stabilit că era de bună credință, urmează a fi considerat de constructor de bună credință, iar clădirea devenind proprietatea lui, recurenții ca proprietari ai fondului nu pot pretinde decât valoarea normală a aceluia.

Considerând că art. 326 C. c. a. de a cărui violare deasemenea se plâng recurenții, este străin speței, întrucât intimatul ca constructor de bună credință a dobândit proprietatea terenului în contra voinței recurenților ca proprietari ai pământului.

Că așa fiind instanța de fond a făcut o bună interpretare a citatelor texte de lege cari nu le-a violat așa că și acest motiv de casare este nefondat, iar recursul ca atare a trebuit să fie respins cu cheltueli de judecată, pe care Curtea prin apreciere le fixează la suma de 7000 Lei.

4 Noemvrie 1938.

CURTEA DE APEL CLUJ, S. I.

Preeșdinte: Dr. Cl. Petrovan.

Dec. civilă No. 1428—1938.

Din cuprinsul art. 9 din legea testamentară XVI: 1876, cât și din doctrina și jurisprudența dezvoltată, rezultă că legiuitorul întrebuițând expresiunea de „inclusiv“ până la „veri“, a înțeles numai pe verii primari, iar nu și pe aceia înrudiți în grade mai îndepărtate cu beneficiarul testamentului, ca atare, nu pot fi în mod valabil martori testamentari.

Având în vedere, că din sentința supusă recursului și piesele aflate de dosar se constată că recurenții de azi, soția lui T. S. născ. B. V., a chemat în judecată, înaintea Judecătoriei mixte Abrud pe intimații M. I. lui D. și S. M. născ. B., pentru a se declara de nevalabil testamentul verbal rămas după decedata P. U. născ. B.

Că numita judecătorie, prin sentința Nr. 2313—1937, a admis acțiunea și în consecință a declarat de nevalabil testamentul verbal rămas după decedata susamintită, cu cheltueli de judecată.

Că în contra acestei sentințe, intimații înaintând apel Tribunalul Alba secția I, prin sentința Nr. Ca. 7374—1937, admite apelul, reformează sentința primei instanțe și în consecință respinge acțiunea, cu cheltueli de judecată ivite înaintea primei instanțe și în apel.

Pentru a ajunge la aceasta soluțiune, Tribunalul constata în fapt pe baza probei testimoniale administrată înaintea primei instanțe, că în cursul lunii Ianuarie 1937, cu câteva zile înainte de moarte, P. U. născ. B., fiind grav bolnavă, însă cu mintea sănătoasă, în fața alor 4 martori a declarat că după moartea ei întreaga avere o lasă lui M. I. lui D., iar celorlalte rude nu lasă nimica, totodată a mai declarat că aceasta este dorința ei cea din urmă.

Astfel fiind, zice Tribunalul, aceasta declarațiune a numitei defuncte, înfrunște toate condițiunile de valabilitate ale unui testament verbal așa cum se prevede în art. 15—17 din legea XVI din 1876; Că, mai adaugă Tribunalul, deși este adevărat că unul din martorii testamentari este văr secundar cu beneficiarul testamentar, totuși acest fapt nu este de natură să ducă la nevalabilitatea testamentului verbal deoarece legea prin art. 9 a înțeles numai pe verii primari iar nu și pe cei secundari.

Având în vedere că prin motivele de casare recurența se plânde de violarea art. 9 și 15 din legea XVI. din 1876 și eroare grosieră de fapt susținând, în rezumat, că din depozițiunile martorilor audiați nu se poate deduce că declarația defunctei a fost făcută în conformitate cu dispozițiunile art. 15 din legea citată, că de altfel chiar și în cazul când declarația defunctei ar fi acceptată ca fiind făcută potrivit art. 15 citat și în acest caz testamentul verbal este nevalabil, deoarece a luat parte ca martor și un văr secundar al beneficiarului testamentului ceace este inadmisibil.

Având în vedere, că în conformitate cu dispozițiunile art. 270 pr. civ. instanța va judeca veracitatea sau neveracitatea afirmațiunilor de fapt, apreciind cu atențiune întregul conținut al dezbaterii și probațiunei, exprimând amănunțit în sentință motivele cari au determinat convingerea instanței, precum și acelea din pricina cărora instanța găsește do-

vederea insuficientă sau înlătură probațiunea propusă de parte.

Considerând, că în speță instanța de apel a satisfăcut acestei obligațiuni impusă de lege, arătând pe larg în considerentele sentinței sale, motivele din cari și-a format convingerea că declarația făcută de defuncta P. U. născ. B., întrunește toate condițiunile prevăzute de art. 15—17 din legea XVI. din 1876.

Considerând, că față de constatările de mai sus, cari sunt conforme cu conținutul pieselor dela dosar, instanța de fond a făcut o bună aplicațiune a art. 15—17 din legea XVI. din 1876, când a declarat de valabil testamentul verbal, susamintit, așa că motivul de casare în prima parte este nefondat.

Având în vedere că este adevărat că art. 9 din leget citată, prevede că acel care a asistat ca martor la un testament, apoi rudele sale în linie ascendentă și descendentă, asemenea și rudele sale colaterale descendente din părinții și bunicii săi inclusiv până la veri etc., pot să fie împărțâșiți de favorul destinat lor prin testament, numai atunci dacă testamentul s'a făcut în prezența martorilor în număr necesar, nesocotind pe martorul în chestiune.

Având în vedere că atât din cuprinsul acestui text de lege, cât și din doctrina și jurisprudența dezvoltată, rezultă că legiuitorul întrebuițând expresiunea de „inclusiv“ până la „veri“ a înțeles numai pe verii primari, iar nu și pe aceia înrudiți în grade mai îndepărtate.

Având în vedere că motivul care a determinat pe legiuitor să folosească termenul general cu „văr“ a fost că în Ungaria, cetățenii de confesiune romano catolică, reformată, protestantă și unitară calculau gradele de rudenie după dreptul canonic, pe când cei de confesiune gr. orientală și greco catolică calculau gradele după dreptul comun (Justinian), ori aceste sisteme în linie colaterală de a socoti gradele de rudenie variind legiuitorul pentru a evita controversele în ce privește calcularea gradelor de rudenie, a prevăzut pur și simplu termenul de văr.

Astfel fiind Tribunalul nu a violat art. 9 citat ci din contră, a dat o bună interpretare acestui text când a decis că prin acest text legiuitorul a vizat numai pe verii primari iar nu și rudele în grade mai îndepărtate, așa că recursul și în această a doua parte este nefondat.

Dispozițiunile referitoare la cheltuelile de judecată se bazează pe art. 425, 508 și 543 pr. civ. și pe tariful minimal al avocaților.

Pentru aceste motive Curtea a hotărât conform dispozitivului.

9 Decembrie 1938.

Jurisprudente comerciale

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. III.

Audiența dela 13 Aprilie 1938.

Președinția dlui D. G. Lupu, președinte.

Decizia nr. 861—1936.

Comerciant. Declararea în stare de faliment. Cambii. Forma exterioară a titlului. Nu totdeauna determină comercialitatea lui. Natura lui civilă. Dreptul debitorului de a face dovada naturei obligațiunii sale cambiale. Art. 3 alin. 14 și art. 695 c. com.

Curtea,

Asupra recursului declarat de A. M. împotriva deciziunii Curții de Apel București s. II-a cu nr. 12 din 1936, dată în proces cu L. M.

Văzând motivul unic de casare ce are următorul cuprins:

Violarea art. 695 c. com., art. 4 c. com. și art. 3 alin. 14 c. com., exces de putere, nemotivare și omisiune esențială.

Am susținut înaintea Onoratei Curți de Apel că indiferent de răspunsurile la interogator ale ipelan-tului A. M., două fapte au rămas bine stabilite atât în ședința tribunalului cât și din complexul de situațiuni prezentat Curții:

Un prim fapt bine stabilit că L. M. e comer-ciant.

Un al doilea fapt bine stabilit că dl L. M. a emis cambii la ordinul dlui M. Aceste două împrejurări, sunt suficiente pentru ca în caz de neplată să ducă la declararea în stare de faliment. Onorata Curte pleca dela răspunsurile la interogator ale dlui M. din cari a rezultat că acesta nu e comerciant și că nu a făcut vreo afacere comercială cu d. L. M. deducând de aci că datoria acestuia din urmă nu are cauză comercială. Prin aceasta Curtea comite o violare atât a art. 695 c. com. cât și a principiilor prezump-ției de comercialitate de care sunt lovite obligațiunile unui comerciant conform art. 4 c. com., pe care de asemenea Curtea îl violează. Dar astfel după cum am arătat mai sus în speță, debitorul M. a emis cambii și însăși aceasta conform art. 3, alin. 14 c. com. constituie un fapt de comerț și această singură chestiune rezolvă problema, fără ca Curtea să fi avut nevoie să interpreteze răspunsurile la interoga-tor ale creditorului A. M. Curtea însă nu se pronunță de loc asupra acestei chestiuni a emiterii cam-biilor comițând astfel o vădită omisiune esențială.

Concluziunea care se impunea din prezumția că M. este comerciant, că a emis cambii, era de-clararea în stare de faliment; Curtea nerăspunzând la această concluziune, a violat adevăratele principii, comițând un exces de putere, o nemotivare și o omi-siune esențială.

Având în vedere, că din deciziunea atacată cu recursul de față rezultă că recurentul A. M. a che-mat în judecată pe comerciantul L. M. cerând de-clararea lui în stare de faliment pe motivul că îi datorează suma de 430.000 lei pe baza a trei cambii scăzute și protestate, așa încât se află în încetare de plăți pentru datoriile sale comerciale;

Că, Tribunalul Ilfov s. I-a com., cât și Curtea de Apel București, s. II-a, confirmând sentința primei instanțe, au respins ca nefondată această acțiune;

Că, pentru a ajunge la această soluțiune, Curtea de Apel întemeindu-se pe împrejurarea că la interro-gatoriul luat reclamantului, acesta a recunoscut că nu a avut cu debitorul său nicio afacere comercială, stabilește că datoria în sumă de 430.000 lei consta-tată prin cambiile pe baza cărora s'a cerut declararea falimentului nu are o cauză comercială, deși debito-rul este comerciant și întru cât, argumentează in-stanța, acesta nu mai are nicio poliță neachitată și nici vreo datorie comercială în suferință nu poate fi declarat în stare de faliment pentru obligațiunile lui cambiale rezultate din operațiuni de natură civilă;

Având în vedere că prin motivul de casare, așa

cum a fost restrâns în instanță, — renunțându-se la prezumția de comercialitate a obligațiilor comerciantului trasă din dispozițiunile art. 4 c. com. — recurentul se plânge de violarea art. 695 și 3 alin. 14 c. com., exces de putere, nemotivare și omisiune esențială, susținând că efectele cambiale sunt acte obiective de comerț și că astfel ele fiind prezumate *juris et de jure* de natură comercială, Curtea de apel nu mai putea cerceta în instanța de declarare a falimentului intimatului cauza civilă sau comercială a cambiiilor emise de acesta, ci, pe baza constatării neplății lor la scadență și a faptului că avea calitatea de comerciant, trebuia să pronunțe declararea lui în stare de faliment;

Că, dar, chestiunea ce ne preocupă și care a fost dedusă prin acest motiv este aceea de a se ști dacă, în cadrul art. 3 alin. 14 c. com. raportat la art. 695 c. com., datoriile unui comerciant contractate prin cambii sunt prin acest singur fapt datorii comerciale de natură a justifica declararea în stare de faliment a comerciantului în caz de neplată a lor, sau dacă urmează a se privi ca datorii civile sau comerciale după raportul fundamental care le-a dat naștere, ca atare dacă comerciantul are dreptul a discuta cauza civilă sau comercială a cambiiilor pe baza cărora a fost chemat în declarare și opune excepțiunea că datoria sa este civilă și nu poate fi declarat falit din cauza neplății sale;

Considerând că, art. 3 c. com. enumeră în mod enunciativ, prin dispozițiunile ce le cuprinde, o serie întreagă de operațiuni comerciale care din cauza naturii lor, abstracție făcând de persoanele ce le săvârșesc, sunt recunoscute ca atare;

Că, printre aceste acte așa numite obiective de comerț, legiuitorul prin alin. 14 al aceluiași text, a prevăzut și cambiile precum și ordinele în produse sau mărfuri;

Având în vedere că deși, după cum s'a arătat, cambia este considerată datorită caracterului său economic și circulatoriu drept act obiectiv de comerț, acesta însă nu înseamnă că forma exterioră a titlului este întotdeauna aceea care determină comercialitatea lui și că obligația contractată prin mijlocul cambiei trebuie prezumată comercială ca o regulă fixă *juris et de jure* contra căreia ar fi inadmisibilă proba contrarie atunci când este vorba de stabilirea comercialității datoriei în raport cu declararea în stare de faliment;

Având în vedere că acest principiu urmează a-și găsi o aplicațiune mai cu seamă în instanța de declarare a falimentului unde, pentru a izbuti să se respingă cererea de declarare în faliment, nimic nu oprește pe comerciantul care s'a obligat cu cambii de a dovedi cu mijloacele legale natura operațiunii, care a servit drept temei titlului cambial și că obligațiunea cambială pentru care a fost chemat în declarare, are la origine o cauză civilă iar nu comercială;

Că, în adevăr, legiuitorul comercial a instituit falimentul în scopul de a apăra creditul comercial și ca o sancțiune în contra comerciantului care a adus o atingere acestui credit și condițiunii sale economice, prin nerespectarea, adică neplata datoriiilor contractate în vederea exercitării comerțului său și numai de aceea a cerut prin art. 695 și 704 c. com. ca condițiune esențială pentru declararea în stare

faliment a comerciantului ca el să fi suspendat plățile pentru datoriile sale comerciale;

Că, este în afară de orice îndoială că un comerciant are putința de a emite cambii pentru obligațiuni strict civile și streine comerțului său, iar nu numai pentru obligațiunile sale de natură comercială, ca atare simplul fapt de a se fi obligat cu cambii într'o afacere civilă, în timpul când își exercita comerțul său, nu poate transforma — cu toată forma exterioră a titlului — natura acestei obligațiuni din civilă în comercială și nici a atrage după sine declararea sa în stare de faliment în caz de neplata lor, fără posibilitate din partea debitorului de a dovedi natura sau cauza reală a raportului care a stat la baza obligațiunei cambiale;

Că, dacă s'ar admite această teorie susținută de recurent prin motivul de casare, ar fi a se contrazice atât litera și spiritul art. 3 alin. 4 citat, cât și a se eluda cu desăvârșire scopul urmărit de legiuitor prin instituția falimentului — care a fost apărarea creditului comercial — ajungându-se astfel la concluziunea că negustorul care a lăsat în suferință obligațiunile sale de natură civilă constatate prin cambii, tocmai pentru a onora cu punctualitate obligațiunile sale comerciale; să se vadă chemat și declarat în stare de faliment, în cazul când și-a plătit regulat toate datoriile sale comerciale, numai pentru că nu și-a plătit unele cambii date în plata unei obligațiuni civile;

Că, aceasta fiind situațiunea în drept, Curtea de Apel prin decizia atacată a făcut o justă aplicațiune a art. 3 alin. 14 și 695 c. com. și nu a săvârșit nicio omisiune esențială, exces de putere sau nemotivare, atunci când a admis intimatului cererea de a face dovada că polițele emise de dânsul și pe baza cărora i se ceruse declararea în stare de faliment nu au o cauză comercială și constatând din însași mărturisirea recurentului reclamant că datoria din cele 3 cambii are o cauză civilă, — constatare ce nu a fost atacată prin niciun motiv de casare — cu drept cuvânt a respins cererea de declarare pe motiv că nu este vorba de o datorie comercială izvorită din exercițiul comerțului său;

Că, dar motivul de casare este nefondat, iar recursul urmează a se respinge;

Pentru aceste motive, Curtea respinge recursul, etc.

Jurisprudențe procedurale

CURTEA DE APEL CLUJ, Secția I.

Deciziunea civ. No. 1252/1938

Competința de a se pronunța asupra cererii de suspendarea punerii în lucrare a hotărârilor conform art. 71 al. II. din legea Curții de Casație o are instanța de fond a cărei hotărâre a rămas executorie, în acest caz nu-și au aplicare art. 31 și 32 din legea LIV: 1912, decât în cazul aplicării art. 83 din legea organică a Inaltei Curți de Casație, care vizează suspendarea execuțiunii cerută sau începută, până când art. 71 este o măsură specială de prevenirea execuțiunii adică împiedecarea punerii în lucrare a hotărârii. — Oferta făcută verbal la desbatere de a întregi garanția la o sumă pe care o va fixa Curtea, instanța nu o poate lua în considerare, deoarece ea

n'are a da îndrumări părților în sensul pretins de lege, ci numai de a constata dacă de fapt cerințele legii sunt îndeplinite sau nu și de a hotărî în consecință.

Văzând, că procesul dintre România Forestieră S. A. pentru exploatarea de păduri, comerțul și industria lemnului din București, ca reclamantă și Comuna Coșna și Fondurile Centrale scolastice și stipendii Năsăud, ca pârâți este judecat în apel, prin Deciziunea Nr. 627 din 11 Mai 1938 a acestei Curți, reclamanta fiind obligată la cheltueli de proces, în suma de 879.600 Lei.

Văzând, că reclamanta deodată cu recursul în casare, la 5 Septembrie 1938 a înaintat și o cerere de punere în nelucrare a deciziunii Curții în conformitate cu art. 71 din legea Curții de Casație oferind ca asigurare valorile depuse la Casieria Direcț. Regionale Silvice din Năsăud, anume 20.000 Lei în număr și 836.000 în efecte.

Văzând, că pârâții prin întâmpinările înregistrate la 27 Octombrie 1938 și 1 Noembrie 1938, se opun la primirea acestor valori susținând că acelea servesc ca garanție contractuală și astfel nu li se poate da o altă destinație și totodată invocând art. 83 din legea Curții de Casație, ridică și incidentul de incompetență a Curții de Apel.

Văzând, că reclamanta prin memoriul său, înregistrat la 28 Octombrie 1938, combate incidentul de incompetență și arată că depunerile existente la Dir. Reg. Silvică Năsăud, nu sunt supuse nici unei sarcini și astfel pot să servească pentru garantarea cheltuelilor de judecată, totuși în ipoteza când Curtea ar găsi de insuficientă această garanție, se declară aplicată să o întregească la suma care i se va fixa.

Curtea deliberând

Asupra incidentului de incompetență.

Având în vedere, că intimații în susținerea acestui incident, să întemeiază pe art. 31 și 32 din legea pentru punerea în aplicare a procedurii civile (legea LIV: 1912), precum și pe art. 83 din legea Curții de Casație, din a căror dispozițiuni ar rezulta competența Tribunalului, care a hotărît în prima instanță deci cererea este rău introdusă.

Având în vedere, că din art. 71 al II. legea Curții de Casație, rezultă clar, că competența asupra cererei de suspendarea punerii în lucrare a hotărîrilor este instanța de fond a cărei hotărîre este executorie, deci contrazicerea între acest art. și art. 83 din aceeași lege, deși poate fi aparentă, de fapt însă nu există fiindcă art. 83 vizează suspendarea execuțiunii cerută sau începută, până când art. 71 este o măsură specială de prevenirea execuțiunii, anume împedecarea punerii în lucrare a hotărîrii, deci nici art. 31 și 32 din legea LIV: 1912 invocați în întâmpinare nu și pot avea aplicațiunea din moment ce nu există un început de executare, din care motiv Curtea găsește că incidentul este lipsit de temeiul juridic și ca atare urmează să fie respins.

În fond asupra cererei reclamantei.

Considerând, că prin art. 71 din legea organică a Inaltei Curți se prevede, că partea potrivnică va putea suspenda punerea în lucrare a unei hotărîri prin asigurarea sau depunerea valorii corespunzătoare a sumei din litigiu, în caz numai când va porni cererea de casare.

Având în vedere că reclamanta pierzând procesul în apel, a introdus recursul în casație și prin cererea sa de punere în nelucrare a hotărîrii oferă ca garanție valorile depuse la Dir. Reg. Silvică și această parte în proces, adecă oferă valori aflate în mână pârâților, ca garanție contractuală, pentru pagubele ivite în cursul exploatării, arendă, taxe, dări și alte sarcini existente la încheierea contractului, precum și cele ce se vor mai ivi, după cum rezultă din contractul din 24 Decembrie 1924 deus la dosar.

Considerând, că astfel această garanție are o destinație precisă și pârâții se opun, ca aceasta să primească o altă întrebuințare în afară de aceea prevăzută în contract, Curtea găsește, că asigurarea oferită de reclamantă, din punct de vedere al art. 71 din legea Curții de Casație, trebuie privită ca inexistentă, de unde urmează că reclamanta nu a depus vre-o sumă în susținerea cererei sale, prin urmare consideră, că cererea sa nu este sprijinită de îndeplinirea condițiunilor pretinse de lege și ca atare trebuie să fie respinsă, după cum rezultă din dispozitivul acestei deciziuni. Oferta făcută verbal, la desbateri, de a întregi garanția la o sumă pe care o va fixa Curtea, instanța nu o poate lua în considerare, deoarece ea n'are a da îndrumări părților în sensul pretins de lege, ci numai de a constata dacă de fapt, cerințele legii sunt sau nu îndeplinite și de a hotărî în consecință.

Jurisprudențe la alte legi

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE s. I
Audiența dela 27 Iunie 1938.

Președinția dlui Andrei Rădulescu. prim-președinte
Decizia nr. 1830—1938.

Legea agrară din Transilvania. Art. 47. Modificarea lui prin legea din 29 Martie 1937. Caracter retroactiv. Proces în curs. Aplicațiune.

Intabulare. Vânzare. Neexercitarea dreptului de preemțiune al Statului. Respingerea intabulării.

Asupra divergenței de față;

Având în vedere încheerea atacată cu recurs din care rezultă că recurentul Dr A. G. a cerut Judecătoria Urbane Cluj s. Cărții Funduare intabularea contractului din 8 Martie 1935, prin care dânsul a cumpărat dela A. T. 187 jugăre teren necultivabil; că, judecătoria, la cererea Ministerului Agriculturii că înțelege să-și exercite dreptul de preemțiune, a suspendat rezolvarea intabulării, iar Tribunalul Cluj, în urma recursului — apel — făcut de cumpărător, a reformat prin deciziunea nr. 2009 din 1935 încheerea primei instanțe, admitând prenotarea și dispunând încunoștințarea ministerului în vederea exercitării dreptului de preemțiune;

Că, încheerea tribunalului fiind atacată de cumpărător cu recurs în Casație, această Curte prin decizia nr. 465 din 1936 a admis recursul, a casat pentru omisiune esențială încheerea atacată, întru cât tribunalul nu a examinat actele prezentate și hotărîrile instanțelor agrare, prin care terenul era definitiv calificat ca necultivabil, instanțele agrare, precizează Curtea de Casație, având singure căderea să caracterizeze terenurile din acest punct de vedere;

Că, Tribunalul Cluj s. I-a statuând ca instanță

de trimitere asupra recursului — apel — făcut de cumpărător, l-a respins prin încheierea nr. 1402 din 1936, care fiind și ea atacată cu recurs în casare de către cumpărător, Curtea de Casație s. I-a, prin decizia nr. 1364 din 16 Noembrie 1936, a admis recursul și a casat încheierea tribunalului, dispunând înaintarea dosarului la tribunal spre o nouă judecare stauând că tribunalul numai cu violarea art. 16 și 47 din legea agrară a hotărât că, în ce privește caracterizarea de cultivabile sau necultivabile a terenurilor în litigiu, hotărârile comisiunilor de expropriere n'au autoritate de lucru judecat pentru totdeauna și, numai cu violarea art. 54 din legea pentru Curtea de Casație, tribunalul n'a ținut seama, la darea încheerii atacate cu recurs, de caracterizarea terenului astfel cum a fost făcută prin hotărârile comisiei agrare;

Că, procedându-se din nou la desbaterea cauzei înaintea Tribunalului Cluj s. II-a, ca instanță de trimitere, tribunalul în majoritate a respins recursul;

Având în vedere că pentru a da această soluție litigiului tribunalul constată în primul rând că înainte de rezolvarea cauzei Corpurile Legiuitoare au votat „Legea pentru interpretarea art. 47 din legea pentru reforma agrară din Ardeal“, publicată în Monitorul Oficial nr. 73 din 29 Martie 1937;

Că, examinând textul art. 47 din legea agrară din 1921, tribunalul găsește că el conținând dispozițiuni insuficient precizate, care ar putea da naștere la îndoeli și interpretări diferite din partea instanțelor de judecată, legiitorul prin legea din 29 Martie 1937, pentru a înlătura impreciziunile și îndoelile de interpretare, a precizat că dreptul de preempțiune se poate exercita asupra moșiilor și conacelor expropriate integral sau parțial, precum și a oricăror terenuri și moșii care depășesc suprafața de 50 jugăre formată din una sau mai multe bucăți inclusiv intravilanele, fie din moșiile nesupuse exproprierii, fie din cele rămase proprietarilor, dacă acestea sunt cultivabile sau au devenit cultivabile până în momentul punerii în vânzare, prin această lege a explicat ce anume se înțelege prin conac și a mai stabilit că dreptul de preempțiune al Statului se examinează din momentul punerii în vânzare, iar nu din timpul scutirii de sub expropriere;

Că, textul legii interpretative, zice tribunalul, nu modifică nimic din dispozițiunea art. 47 din legea de expropriere și nu este în contradicție cu noțiunea de cultivabil definită de art. 16 din legea agrară și, în asemenea condițiuni, motivează tribunalul, la rezolvarea litigiului de față trebuie în primul rând să țină seama de interpretarea autentică dată de legiitor cu privire la înțelesul art. 47 din legea agrară, iar de interpretarea judiciară dată de Curtea de Casație prin deciziunea amintită, numai dacă nu este contrară interpretării autentice și deci deciziunea Curții de Casație este obligatorie pentru tribunal numai întru cât nu este în contradicție cu interpretarea autentică;

Că, chiar în situația ipotetică, pe care tribunalul o discută numai în subsidiar, că legea în discuțiune n'ar avea un caracter interpretativ, ci ar conține dispozițiuni modificatoare a legii agrare pentru Transilvania, încă și atunci rezultă voința evidentă a legiitorului de a da legii din 29 Martie 1937 caracter retroactiv, prin faptul că o intitulează ca lege interpretativă;

Că, pășind apoi la examinarea în fond a procesului, tribunalul constată că din raportul Direcțiunii Serviciului Agricol Județean Cluj nr. 268 din 19 Mai 1936, făcut de către Ing. Inspector general agronom Ioan Tilea rezultă că din terenul neproductiv de 187 jugăre 372, stânjeni p., cumpărat de recurent dela A. T., circa 177 jugăre este cultivabil, folosindu-se de pășune, ramură de cultură prevăzută de art. 16 din legea agrară din Transilvania ca supusă dreptului de preempțiune și numai 10 jugăre este teren neproductiv, fapte recunoscute implicit și de către vânzător și cumpărător prin stipulațiunea din contractul original datat la 8 Martie 1935;

Că dar, conchide tribunalul, fiind constatat în fapt că terenul de 187 jugăre cuprins în contractul dela 8 Martie 1935 privitor la imobilele trecute în el a devenit între timp cultivabil, urmează că, în baza art. 47 din legea agrară, complectat cu legea interpretativă amintită, Statul are drept de preempțiune asupra lui și ca atare recursul — apel — al lui Dr A. G., este nefundat și cată a fi respins ca atare, întru cât obiecțiunea recurentului că expertiza, adică concluziunile depuse de către Contenciosul Statului bazate pe constatările Direcțiunii Serviciului Agricol Județean Cluj nu ar putea constitui o dovadă, nu pot fi luate în considerare, căci ele fiind constatările unui organ de Stat se consideră și acte autentice și nu pot fi anulate decât pe calea înscrierii în fals;

Având în vedere că în contra acestei încheeri introducându-se recurs în cauțiune de către A. G., dânsul a formulat 9 motive de casare, din cari prin motivul VI invoacă neconstituționalitatea legii din 29 Martie 1937; că, asupra mativelor de casare neîntrunindu-se în ședința dela 6 Aprilie 1938 numărul de voturi prevăzut de lege, judecarea recursului s'a trimis înaintea completului de divergență de astăzi;

Asupra motivelor I, II, III, IV și V de casare, astfel enunțate:

I. — Greșita aplicare a legii nr. 1532 din 1937 (Monitorul Oficial nr. 73 din 1937).

II. — Violarea art. 54 alin. 1 din legea Curții de Casație.

III. — Violarea art. 16 combinat cu art. 47 din legea agrară (modificat) pentru Transilvania.

IV. — Violarea dispozițiilor art. 410 din procedura civilă pentru Transilvania, în legătură cu normele și principiile de drept privind autoritatea lucrului judecat.

V. — Violarea normelor și principiilor de drept cu privire la noțiunea legilor interpretative și aplicabilitatea lor, în legătură cu puterea lor retroactivă (art. 46 din Constituțiune, art. 5 și urm. din codul civil austriac).

Având în vedere că prin aceste motive de casare, astfel cum sunt dezvoltate, recurentul susține în primul rând că greșit tribunalul a dat legii din 1937 un caracter retroactiv, acest caracter legea neputându-l avea, deoarece nu se arată în mod expres în cuprinsul ei, iar aliniatul care prevedea caracterul ei retroactiv a fost suprimat în urma avizului Consiliului Legislativ;

Că, legea din 1937, chiar dacă ar fi o lege interpretativă a dispozițiilor art. 47 din legea agrară pentru Transilvania, astfel cum a fost denumită de legiitor, ea nu se poate aplica litigiului său, deoarece asupra situațiunei de drept a sa a intervenit cu putere de lucru judecat, anterior promulgării ei, de-

ciziunea de trimitere a Curții de Casație care hotărăște că numai cu violarea art. 16 și 47 din legea agrară tribunalul a putut hotărî, în ce privește caracterizarea de cultivabil a terenului în discuțiunea că, hotărîrile comisiunilor de expropriere care hotărăsc că el este necultivabil nu au autoritate de lucru judecat pentru totdeauna;

Că, tribunalul nesupunându-se îndrumării, în drept, dată de Curtea de Casație în această privință, a violat dispozițiunile art. 54 din legea Curții de Casație, dispozițiunile art. 16 și 47 din legea agrară violând și principiul autorității lucrului judecat rezultat din hotărîrile de expropriere și soluțiunea dată în drept de Inalta Curte;

Că în fine, legea din 1937 nu poate fi considerată ca interpretativă și pentru faptul că ea nu clarifică conținutul art. 47 din legea agrară, ci îl modifică adăogând trei dispozițiuni noi radicale și anume: 1) acordă Statului drept de preempțiune nu numai asupra conacelor moșiilor expropriate în întregime, cum prevede art. 47, precizat în înțelesul lui prin regulamentul legii, ci și asupra conacelor moșiilor expropriate numai în parte; 2) extinde dreptul de preempțiune al Statului și la intravilane, deși în art. 47 se prevede clar și precis acest drept numai asupra pământului cultivabil, astfel cum este definit de art. 16 din legea agrară; 3) extinde în timp dreptul de preempțiune al Statului asupra terenurilor cultivabile, în sensul că, chiar terenurile declarate necultivabile prin hotărîrile definitive ale organelor de expropriere, sunt supuse acestui drept de preempțiune dacă la data înstreinării ele au devenit cultivabile; aceasta contrar deciziei de trimitere a Curții de Casație, care, în conformitate cu dispozițiunile art. 16 și 47 din legea agrară, a decis că calificările date terenurilor de orice fel prin hotărîrile comisiunilor de expropriere sunt definitive și orice schimbări intervenite posterior nu au a fi luate în seamă;

Că deci, conchide recurentul, legea din 1937 este în realitate o lege nouă care modifică textul pe care susține că-l interpretează și, în asemenea condițiuni, nu pot fi aplicabile decât situațiunilor intervenite posterior promulgării ei; că tribunalul nevoind să stabilească acest adevărat înțeles al ei, a violat-o;

Considerând că, după cum s'a arătat, tribunalul atribuie efect retroactiv legii din 1937 nu pe considerațiunea că ar fi o lege retroactivă, ci pe baza caracterului ei de lege interpretativă a dispozițiunilor art. 47 din legea agrară;

Că, astfel fiind, aplicațiunea ei în litigiul de față are a fi examinată numai din punctul avut în vedere de tribunal, adică dacă această lege are sau nu caracter interpretativ ce i-a fost atribuit de legiuitor și dacă există sau nu autoritatea de lucru judecat invocată de recurent;

Considerând că Constituția din 1923, în vigoare la data când legea din 1937 a intervenit, acorda puterii legiuitoare dreptul de a edicta legi cu caracter interpretativ;

Că, legea interpretativă fiind considerată ca făcând parte integrantă din legea interpretată, ea este aplicabilă tuturor faptelor produse anterior promulgării ei dar posterior legii interpretate, afară de cazul în care asupra acestor fapte a intervenit în perioada arătată o hotărîre intrată în puterea lucrului judecat;

Că, o lege pentru a fi interpretativă și deci a avea efectele sus arătate, trebuie să se limiteze numai la clarificarea sensului pe care îl are dispozițiunea cuprinsă în textul de lege ce se interpretează, atunci când acest text este obscur sau îndoelnic consacrand astfel o soluție care ar fi putut fi adoptată și de jurisprudență;

Că, însă, dacă sub cuvânt de a interpreta o lege, puterea legiuitoare elaborează o dispozițiune nouă sau una care modifică legea ce pretinde a interpreta, în acest caz, legea astfel elaborată violează art. 36 din Constituție și nu poate avea caracterul și efectele unei legi interpretative;

Considerând în ce privește dispozițiunile noi, ce recurentul susține că legea din 1937 le-ar fi adus prevederile art. 47 din legea agrară, că textul citat, acordând Statului dreptul de preempțiune asupra conacelor moșiilor expropriate nu mărginește acest drept numai la conacele moșiilor expropriate în întregime, o limitare în acest sens fiind făcută numai prin regulamentul legii și deci nu poate fi considerată cu putere de lege; că textul art. 47 fiind obscur și putând da naștere la interpretări deosebite, legiuitorul a fost îndreptățit să-l precizeze în aplicațiunile sale, determinând astfel adevăratul lui înțeles și ca atare interpretarea lui în legea din 1937 a fost făcută în limitele dreptului ce puterea legiuitoare o are de a interpreta legile;

Considerând, în ce privește intravilanele, că legea din 1937 le supune dreptului de preempțiune numai dacă sunt cultivabile, nu și pentru cazul când sunt neproductive; că, prin aceasta legea din 1937 nu adaogă nimic prevederilor art. 47, deoarece criteriul avut în vedere de acest text, când a acordat Statului dreptul de preempțiune asupra terenurilor mai mari dela 50 jugăre în sus, a fost faptul că ele sunt cultivabile, prin aceasta nu a adaus nimic textului art. 47, ci a complectat și interpretat acest text în cadrul concepțiunilor ce au servit de bază legii agrare;

Considerând că legea agrară prin art. 47 nu limitează în timp dreptul de preempțiune al Statului, numai la epoca efectuării lucrărilor de expropriere, ci-l acordă și în viitor fără nicio mărginire în timp;

Că, astfel fiind, urmează că, atunci când acest text se raportă la art. 16 din lege în ce privește definirea pământului cultivabil, aceasta o face numai pentru a adopta criteriile prevăzute de art. 16 în caracterizarea unui teren drept cultivabil, nu și la epoca prevăzută în acest text, timpul acolo fixat fiind stabilit numai în vederea lucrărilor de expropriere care și ele sunt limitate în timp, iar nu și a dreptului de preempțiune al Statului pentru care art. 47 nu fixează nicio limită în timp;

Că dar, dacă legea din 1937 recunoaște Statului dreptul de preempțiune și asupra terenurilor cari, fiind necultivabile la epoca eproprierii, au devenit cultivabile în momentul punerii în vânzare, prin aceasta nu adaogă o cerință nouă textului art. 47, ci lămurește sensul lui obscur în limitele principiilor avute în vedere de legiuitorul agrar la edictarea art. 47;

Considerând că legea din 1937 având dar caracterul unei legi interpretative asupra punctelor contestate de recurent, ea se aplică faptelor anterioare ei, însă cari au avut loc după punerea în aplicare a legii agrare pentru Transilvania, deci și litigiilor în

curs, cum este cel de față, dacă în cauză nu a intervenit o hotărâre definitivă cu putere de lucru judecat, cum susține recurentul că ar fi cazul în speță;

Considerând că deciziunea acestei Curți, care a investit Tribunalul Cluj s. II-a cu judecarea litigiului de față, deși fixează în drept chestiunea caracterizării terenului în discuțiune din punct de vedere al cultivabilității lui, nu are însă puterea unei hotărâri judecătorești definitive și irevocabil, deoarece casarea s'a pronunțat cu trimitere, soluționarea pricinii în fond fiind supusă tribunalului chemat a face aplicațiunea la speță a principiilor fixate de Curtea de Casație prin decizia de trimitere, hotărârea tribunalului fiind supusă căilor de atac prevăzute de lege, iar Curtea de Casație putând chiar să revie, în divergență, asupra punctului de drept fixat prin deciziunea de trimitere;

Că, astfel fiind, în mod greșit susține recurentul că tribunalul a violat autoritatea de lucru judecat decurgând din deciziunea de trimitere a acestei Curți, întru cât pricina nu era definitiv judecată prin acea decizie, ci judecarea ei era încă pendinte înaintea instanțelor competente după lege;

Considerând că, în mod greșit recurentul deduce autoritatea de lucru judecat din dispozițiunile art. 54 din legea Curții de Casație, care obligă instanțele de trimitere să se conforme punctelor de drept soluționate de Inalta Curte prin deciziunile de trimitere întru cât, intervenind în cursul procesului legea din 1937, care fixa adevăratul înțeles al dispozițiilor art. 47, tribunalul era obligat a se conforma principiilor fixate de Inalta Curte numai în măsura în care ele nu contraziceau interpretarea autentică dată de legiuitorul din 1937 dispozițiilor art. 47 din legea agrară și deci aplicațiunea dispozițiilor art. 54 din legea Curții de Casație nu putea fi făcută în speță decât în limita acestor considerațiuni.

Că, astfel fiind, toate criticile aduse de recurent prin motivele de casare I—V inclusiv sunt nefondate;

Asupra motivului VII de casare astfel enunțat:

VII. — Violarea dispozițiilor regulamentului cărților funduare pentru Transilvania, în special a art. 67 și urm. 142, 146 și urm.

Având în vedere că prin acest motiv de casare, astfel cum este dezvoltat, recurentul susține că, conform prevederilor regulamentului de cărți funduare, dânsul pentru intabularea dreptului său de proprietate, trebuia să facă numai dovada că posedă act scris al dobândirii imobilului, act care să îndeplinească condițiunile din art. 67—70 și 87—92 din regulamentul Cărții Funduare, adică să arate obiectul, prețul, titlul tradițiunii, părțile și clauzula intabulării; că, odată aceste condițiuni îndeplinite judecătorul nu putea să-i refuze intabularea; că deși actul său întrunea toate aceste condițiuni, totuși i s'a refuzat intabularea prin încheerea dedusă în recurs, care violează astfel art. 67 și urm. și 87 și urm. din regulamentul Cărții Funduare;

Considerând că art. 47 din legea agrară acordând Statului dreptul preempțiunii asupra imobilelor acolo arătate, urmează că o vânzare valabilă a acestor imobile, care să dea drept cumpărătorului să ceară intabularea pe numele său a dreptului de proprietate nu putea avea loc decât după ce Statul și-a

exercitat dreptul de preempțiune, după procedura fixată prin textul arătat;

Că dar, pentru aceste vânzări, dispozițiunile din regulamentul Cărții Funduare nu-și pot primi aplicațiunea decât în măsura în care sunt completate cu dispozițiunile art. 47 și deci instanțele de Carte Funduară sunt în drept a respinge intabularea unei astfel de vânzări cât timp dreptul de preempțiune al Statului nu a fost respectat;

Că, acesta fiind cazul în speță și tribunalul conformându-se în încheerea atacată acestor prevederi, motivul prezent de casare devine nefondat;

Pentru aceste motive, Curtea respinge recursul, etc.

NOTĂ.

Observațiuni preliminare. Cele două deciziuni ale supremei instanțe pe care le adnotăm,¹⁾ au acelaș obiect: stabilirea caracterului de lege interpretativă al legii din Martie 1937 pentru interpretarea art. 47 din legea pentru reforma agrară din Ardeal.

Această chestiune a fost privită de Curtea de Casație sub două aspecte diferite: acela al interpretării de către Inalta Curte, Secțiunea I ca instanță de drept comun, a legii din Martie 1937, pentru a constata dacă legea este sincer interpretativă sau conține dispozițiuni legale noi, precum și aspectul verificării de către suprema instanță în Secțiuni Unite a nulității acestei legi.

Dar controlul exercitat de Inalta Curte din acest îndoit punct de vedere, deși desfășurat pe planuri deosebite, are esențiale puncte comune în stabilirea caracterului interpretativ al menționatei legi, astfel că argumentele din cele două deciziuni se completează în mod armonios în motivarea soluțiunii date în cauză. Mai mult încă, în motivarea deciziunii date în Secțiuni Unite, se fac referințe exprese la punctul de vedere exprimat prin deciziunea Secțiunii I a Supremei instanțe, care este acceptat într-o anumită privință ca având puterea autorității lucrului judecat. Această argumentare vom vedea însă că ar putea constitui în mod implicit o abdicare a Secțiunilor Unite dela rolul lor de a face cenzura constituționalității legii interpretative în discuțiune.

Ne vom ocupa deci de ambele deciziuni ale Inaltei Curți, pentru lămurirea atât a elementelor comune a aceleiași probleme privită sub cele două aspecte diferite deja indicate, cât și a criteriului de diferențiere a acestor două aspecte ale problemei aplicării legilor interpretative.

Fiindcă obiectul și scopul acestei note este de a schița în mod sumar teoria legilor de interpretare în concepțiunea doctrinei și în concepțiunea Supremei noastre instanțe, vom analiza situațiunea concretă ce s'a prezentat Inaltei Curți în spețele raportate mai sus precum și alte situațiuni analoage, în lumina principiilor privitoare la materie.

Menționăm dela început valoarea practică a conflictelor legilor în timp, ale cărei principii conducătoare vor avea o importanță considerabilă cu prilejul atât de așteptatei și — sperăm — apropiatei promulgări a nouilor coduri civil și de procedură civilă.

Evoluția teoriilor de interpretare. Principiul interpretării legislative — întemeiat pe ideea că acelaia care a creiat legea îi revine sarcina de a o interpreta: *ejus est interpretare legem, cujus est condere* — era cunoscut de jurisconșulții romani. Astfel Justinian în novela XIX îi face o precisă aplicațiune

¹⁾ A doua decizie este a Inaltei Curți de Casație Secț. Unite Nr. 67 care a fost publicată în numărul trecut al acestei reviste.

declarând că legea de interpretare lămurind înțelesul unui text anterior, face parte integrantă din acest text și ca atare va fi aplicată în mod natural raporturilor juridice vechi născute sub imperiul legii interpretate cu care se confundă.¹⁾

Acest punct de vedere, care este și al doctrinei clasice franceze a legilor de interpretare,²⁾ a fost adoptat de proiectul codului civil francez, care pe lângă aliniatul 1 al art. 2 devenit art. 2 c. civ. francez (identic cu art. 1 c. civ. rom.: „Legea dispune numai pentru viitor; ea nu are retroactivă”) conținea un al doilea aliniat: „Néanmoins la loi interprétative d'une loi précédente aura son effet du jour de la loi qu'elle explique, sans préjudice des jugements rendus en dernier ressort, des transactions, décisions, décisions arbitrales et autres, passés en force de chose jugée”. Acest al doilea aliniat a fost suprimat din textul definitiv al art. 2 c. civ. fr., pe motiv că exprima un adevăr admis de toți cum că legea de interpretare trebuie să retroactiveze — și din cauza dificultăților de a da o definiție a ceea ce se înțelege prin legea de interpretare.³⁾

În epoca legilor revoluționare, găsim sistemul referatului către legiuitor, în virtutea căruia cursul justiției era suspendat, când după o primă casare, instanța de trimitere nu se conforma punctului de vedere al Casației. În acest caz Curtea de Casație era obligată să refere legiuitorului dificultatea juridică relevată și aceasta o tranșa pe cale legislativă la fiecare proces în parte.

Acest sistem greoi și care impieta asupra principiului separațiunii puterilor în Stat a fost repede părăsit (a funcționat numai dela 1828 la 1837) revenindu-se la principiul interpretării legale sau autentice din propria inițiativă a legiuitorului. De altfel, pe de o parte siguranța mereu crescândă a interpretării judiciare, cu însușirea specifică acesteia de a fi în strâns contact cu realitățile vieții sociale, iar pe de altă parte lipsa de unitate în concepțiunile politice și juridice ale corpurilor legiuitoare ce se succed, a făcut ca înainte de războiul mondial, interpretările autentice ale legilor să fie tot mai rare. Însă după război, tendința tot mai accentuată a Statului ca aproape toate raporturile juridice să fie rezolvate prin legi, apoi tehnica imperfectă a legilor, care a făcut ca acestea să fie, mai ales la noi, pline de obscurități și contradicții, a determinat iarăși intervenția legiuitorului pentru a-și explica singur formulele legale care din cauza impreciziei lor au dat loc la controverse, cu ocaziunea aplicării lor de instanțele judiciare.

Legile de interpretare sunt retroactive. Am spus că părerea consacrată de doctrina clasică a legilor de interpretare este aceea că aceste legi nu trebuie considerate legi noi, deoarece nu conțin dispozițiuni noi, ci determină numai în caz de îndoială înțelesul legilor existente; ⁴⁾ legea interpretativă se unește astfel cu legea interpretată, făcând un singur corp cu ea și aplicându-se deci faptelor litigioase, care s'au produs în intervalul dintre aceste două legi. ⁵⁾

Dar în opinia tradițională, se mergea mai departe și drept consecință a incorporării celor două legi: interpretată și interpretativă în una singură, se spunea că retroactivitatea legii de interpretare nu-i decât aparentă, pentru că, după cum se exprimă Laurent „la drept vorbind, nu legea interpretativă

guvernează trecutul, ci legea interpretată, astfel cum a existat totdeauna. *Deci nu poate fi vorba de retroactivitate*”.

În opinia autorilor moderni, menționata teorie este contestată pe motiv că nu ține seamă de realități, atunci când printr-o simplă ficțiune pretinde să se șteargă intervalul de timp care separă cele două legi. ⁶⁾ Autorii moderni susțin că structura chiar a legii de interpretare antrenează retroactivitatea sa; că este vorba de o formă particulară a legislației, în care legiuitorul se transformă în simplu interpret al dreptului, ca și judecătorul. Deci retroactivitatea legilor de interpretare, nu-i de aceeași natură ca aceea a legilor declarate în mod expres ca retroactive, întrucât legea de interpretare retroactivează numai cum ar retroactiva o schimbare de jurisprudență. ⁷⁾

În adevăr, această constatare este confirmată și verificată de istoria dreptului tranzitoriu francez, cu prilejul trecerii de la vechiul drept la codul civil, codul Napoleon prezentându-se asupra anumitor chestiuni ca o simplă compilație a dreptului în vigoare. ⁸⁾ Și în definitiv orice codificație trebuie considerată până la un punct ca o lege de interpretare a dreptului existent, deoarece codurile au în special rostul de a concentra și sistematiza conținutul legilor existente din principalele materii juridice. ⁹⁾ Iată deci că în acest domeniu, al codificării, legiuitorul apare ca simplu interpret al dreptului existent, în felul judecătorului, iar nu ca un creator de noi reguli juridice.

Din cele expuse, rezultă că retroactivitatea legilor de interpretare nu-i numai aparentă, ci reală și efectivă. Această concepție este exprimată în mod clar de Înalta Curte de Casație în diferitele sale deciziuni prin care a hotărât de pildă că legea interpretativă din 1931 privitoare la pensii având efect retroactiv, nu violează drepturile câștigate (vezi G. T. Docan, Referitoriu de jurisprudență, rezumată, București, 1939, p. 195—196 în ce privește deciziunile Casației S. U., acolo rezumate). Vom vedea apoi că același punct de vedere este exprimat de Casație și în deciziunile ce adnotăm, cu prilejul examinării acestora.

În acest fel se explică neaplicarea efectului lor retroactiv în ce privește procesele ce au obținut autoritatea lucrului judecat, care ca și schimbările de jurisprudență, nu mai pot fi atinse de o lege interpretativă. Însă în concepția clasică a negării retroactivității, pe motiv că se aplică numai legea veche, astfel cum a fost interpretată, ar trebui ca și procesele definitiv terminate, să fie din nou judecate în conformitate cu legea interpretată, consecință care învederează ficțiunea acestei concepțiuni.

Legi de interpretare prin determinarea legii sau prin natura lor. În cele mai multe cazuri legiuitorul are grijă să facă o declarațiune expresă asupra caracterului interpretativ al unei legi. Această declarațiune nu ridică însă judecătorului dreptul de a examina după anumite criterii obiective, dacă legea calificată de însuși legiuitorul ca interpretativă, are sau nu caracter interpretativ. În opinia contrarie, ar însemna că legiuitorul să abă dreptul ca în contra evidenței să transforme natura lucrurilor și de a face deci ca un lucru să fie ceea ce nu este. ¹⁰⁾

Totuși, dacă judecătorul poate stabili că legea nu are caracter de interpretare, nu poate însă înlătura voința legiuitorului.

¹⁾ Jean Reymond: *De lois d'interprétation et de leur retroactivité* p. 16 și 29.

²⁾ Laurent: *Principes de droit civil* I Nr. 286; Huc: *Commentaire théorique et pratique du code civil* I Nr. 94, Beudant: *Cours de droit civil*. Nr. 133; Baudry-Lacantinerie et Hougues-Fourcade, *Des personnes* I Nr. 255; Req. 18 Oct. 1910. D. 1911, I, 24.

³⁾ Locré: *Législation* I, p. 380 și 396; Dalloz: *Rep. Loi* Nr. 188.

⁴⁾ Beudant, *Op. cit.*, I, 133.

⁵⁾ Barthélemy, *Revue de droit public*, 1910, p. 480 și urm.

⁶⁾ Colin et Capitant, *Cours*, I, p. 55 și urm.

⁷⁾ Roubier, *Les conflits des lois dans le temps*, I, p. 463 și urm., II, p. 737.

⁸⁾ Roubier, *op. cit.*, I, p. 219.

⁹⁾ Emil Pușcariu, *Principiile unificării legislative*, p. 11.

¹⁰⁾ Roubier, *op. cit.*, I, p. 474—482 și II, p. 757.

Reymond, *op. cit.*, p. 90 și urm.

Roubier, *op. cit.*, loc. cit.

torului de a-i da acestei legi efect retroactiv. ¹¹⁾ Deci instanța judecătorească va stabili în acest caz că legea este greșit calificată ca interpretativă și că în realitate este o lege retroactivă. Această situațiune o întâlnim atunci când legiuitorul pentru a evita defavoarea cu care opinia publică primește o lege retroactivă, o deghizează sub forma unei legi de interpretare.

Dar judecătorii sunt în drept să stabilească caracterul interpretativ al unei legi și în afară de orice declarație legislativă, întemeindu-se pe însăși natura legii. Care sunt însă criteriile obiective, potrivit cărora vor putea recunoaște o lege de interpretare? Este o chestiune din cele mai delicate, care a fost mult discutată de autori, fără rezultate satisfăcătoare. Vom rezuma aci opinia profesorului Roubier în opera citată (care se sprijină în parte pe substanțiala expunere a distincțiunilor dintre legile interpretative și legile retroactive făcute de profesorul Rouast în nota sa din Dalloz, 1921, 1, 121): „Este prin natura sa interpretativă; legea care asupra unui punct în care regula de drept este nesigură sau controversată, vine să consacre o soluție care ar fi putut fi adoptată și de jurisprudență“.

Această formulă sintetică care a fost adoptată în termeni aproape identici de Inalta Curte Secțiunea I prin deciziunea ce adnotăm, are nevoie de unele desvoltări.

Primul element constitutiv al legii de interpretare este deci acela ca regula de drept ce legiuitorul își propune s'o interpreteze, să fie obscură sau controversată. Această condițiune înlătură „caracterul nociv al retroactivității“ care lovește în securitatea juridică și în stabilitatea dreptului. În adevăr, din moment ce regula de drept este oscilantă și nesigură, nu se mai poate imputa legii interpretative că aplicarea ei ar antrena neajunsurile unei legi strict retroactive, pentru că rostul acestei legi este tocmai de a aduce precizie și claritate, așcolo unde este controversă și deci nesigurantă.

Este de remarcat însă că autorii clasici au restrâns câmpul interpretării legislative la interpretarea legilor anterioare, de unde rezultă două consecințe: 1) că nu orice regulă de drept, ci numai acelea edictate de o lege, pot fi interpretate, fiind deci excluse regulile de drept stabilite de jurisprudență — și 2) că legiuitorul are facultatea de a interpreta o lege, cât de veche ar fi, deși ea a fost depășită de evoluția jurisprudențială, care i-a clarificat obscuritățile și i-a împlinit lacunele, astfel că în corpul de drept existent ce asigură în totul stabilitatea juridică, nu este nimic de interpretat.

În concepțiunea doctrinei moderne care, spre deosebire de doctrina clasică, nu vede în lege unica sursă a dreptului, ci recunoaște jurisprudenței caracterul unei veritabile cutume, deci a unei surse de drept, legea de interpretare are un domeniu de acțiune mult mai larg.

Astfel, ținându-se seamă de faptul că o lege învechită trebuie adaptată nouilor relațiuni sociale, s'a lăsat această grijă în primul rând organelor judecătorești, care sub forma interpretării au ajuns să creeze noi reguli juridice în cadrul textelor vechi.

Dar noțiunea interpretării nu poate fi susceptibilă de două sensuri deosebite, după cum este vorba de judecător sau legiuitor. Trebuie deci acordate acestuia din urmă aceleași drepturi ca și judecătorului când îndeplinește funcțiunea de interpretare. Prin urmare legiuitorul poate interveni să interpreteze nu numai o lege, ci orice regulă de drept existentă, când aceasta este de formațiune jurisprudențială, dacă ea dă naștere la incertitudini sau controverse. Când însă legiuitorul

sub cuvânt de interpretare a unei legi sau unei alte reguli de drept, consacră o soluție pe care singură jurisprudența n'ar fi putut-o da, înseamnă că acesta a depășit domeniul interpretării și ca atare soluțiunea nu mai poate fi interpretativă, ci constituie un drept nou.¹²⁾

Cu cele mai sus expuse, sperăm că am dovedit pe deplin afirmațiunea noastră făcută la începutul acestei note, că valoarea practică a menționatei considerațiuni asupra criteriilor de cunoaștere ale unei legi interpretative — valoare destul de mare și în prezent, din cauza numeroaselor legi interpretative ce intervin la noi — se va lărgi considerabil cu prilejul intrării în vigoare a nouilor coduri și în special a codului civil, care va trebui socotit în multe materii ca o lege de interpretare a dreptului existent.¹³⁾

Intinderea retroactivității legilor de interpretare.

Am văzut că efectul retroactiv al legilor de interpretare este asimilat în doctrina modernă efectului schimbărilor de jurisprudență; prin urmare o lege de interpretare se va aplica în toate litigiile în curs (*causae pendentes*) sau viitoare, chiar când ele s'ar referi la fapte juridice anterioare legii. Numai litigiile terminate (*causae finitae*) nu mai pot fi re-judecate pe baza noii interpretări.¹⁴⁾ Acest punct de vedere este clar exprimat de art. 8 din codul civil ardelean. „Numai legiuitorului îi incumbă dreptul să interpreteze legea în mod obligatoriu pentru toți. O asemenea interpretare se aplică la toate cauzele pendente încă, afară dacă legiuitorul nu adaugă că interpretarea sa nu trebuie să se refere la deciziunea acestor cauze, ce au de obiect acțiuni întreprinse și drepturi reclamate înaintea acestei interpretări“.

Prin „*causae finitae*“ se înțelege atât în doctrina tradițională, cât și în cea modernă: 1) deciziunile judecătorești care au obținut autoritatea lucrului judecat; 2) transacțiunile ce nu pot fi atacate pentru eroare de drept; 3) sentințele arbitrale ce au puterea lucrului judecat. Am văzut că aceste trei moduri de stingere erau prevăzute de aliniatul 2 al art. 2 din proiectul codului civil francez, ca o limită a retroactivității legii de interpretare.¹⁵⁾

*

Examen critic al deciziunilor ce adnotăm. Chestiunea care a prilejuit intervenția legii interpretative în discuțiune, este aceea de a se stabili adevărata interpretare a art. 47 din legea pentru reforma agrară din Ardeal și implicit ale textelor corespunzătoare din legile pentru reforma agrară ale celorlalte provincii în ce privește condițiunile de fond ale exercitării dreptului de preemțiune.¹⁶⁾ Chestiune de o importanță deosebită, dat fiind caracterul de interes obștesc al instituției dreptului de preemțiune și funcțiunea de primul ordin pe care este chemată s'o îndeplinească această instituție în consolidarea proprietății țărănești.

Punctul de vedere al Curții de Casație era în ultima vreme aproape constant în sensul că art. 47 face trimitere la art. 16 din legea pentru reforma agrară din Ardeal atât în

¹²⁾ Cf. Roubier, *op. cit.*, I, p. 483—498. Este suprinzător că Gény, în monumentală sa operă *Méthode d'interprétation et sources en droit privé positif*, I, p. 253, exprimă o părere contrarie atunci când declară, că nu se va ocupa de interpretarea pe cale de autoritate legislativă, deoarece aceasta face parte din legislație și rămâne deci supusă altor reguli decât acelea ale interpretării pe cale judiciară, anume regulilor artei legislative.

¹³⁾ În ce privește regulile juridice adoptate de proiectele noilor coduri civil și comercial din legislația ardeleană, vezi lucrarea noastră: *Principiile Unificării legislative*, p. 19—20.

¹⁴⁾ Roubier, *op. cit.*, I, p. 498.

¹⁵⁾ Cf. Roubier, *op. cit.*, p. 499.

¹⁶⁾ Vezi art. 13 și 32 legea Agrară din vechiul Regat și art. 25, legea agrară din Bucovina.

¹¹⁾ Savigny, *Traité de Droit romain*, VIII, p. 500; Vallette, *Une nouvelle interprétation de l'art. 2 du code civil*, p. 262. — Contra Gabbe, *Théorie de la rétroactivité*, I cap. 2; Lassalle, *Théorie des droits acquis*, I, p. 366; Mailher de Chassat, *Traité de la rétroactivité des lois*, I, p. 154.

ce privește definirea pământului cultivabil supus dreptului de preemțiune, cât și în ce privește data când trebuie stabilită însușirea de cultivabil a pământului, spre a fi supus dreptului de preemțiune și care în concepția Inaltei Curți era, ca și pentru expropriere, data promulgării legii de reformă agrară.¹⁷⁾

Însă în ce privește chestiunea datei, interpretarea Inaltei Curți se întemeia numai pe voința prezumată a legiuitorului, din moment ce această voință nu era exprimată în mod clar de art. 47. Față de această lipsă de precizie a legii pentru reforma agrară din Ardeal și întrucât unele instanțe de fond au dat articolului 47 un înțeles contrariu aceluia stabilit de Suprema Curte,¹⁸⁾ legiuitorul s'a văzut obligat de a face să apară legea din Martie 1937 pentru interpretarea acestui text de lege, spre a curma astfel orice controversă prin determinarea adevăratului sens al articolului 47.

Inalta Curte Secțiunea I-a prin deciziunea dată în complet de divergență având să se pronunțe asupra chestiunii dacă legea în discuțiune are sau nu caracter de interpretare, a stabilit printr'o motivare lapidară ce poate servi drept exemplu de perfecțiune tehnică în ce privește modul de redactare a unei hotărâri judecătorești, criteriile obiective ce trebuie să respecte o lege pentru a putea avea caracter interpretativ, criteriile mai sus indicate și explicate de noi: 1) necesitatea intervenției legiuitorului pentru a clarifica sensul unui text de lege obscur sau îndoelnic ce a dat sau ar putea da naștere la controverse și 2) consacarea prin legea interpretativă, a unei soluțiuni care ar fi putut să fie adoptată și de jurisprudență.

Relativ la fondul chestiunii, Curtea de Casație găsește că legea din Martie 1937 respectă menționatele criterii, deoarece data promulgării legii agrare din Ardeal, considerată ca dată a caracterizării unui teren drept cultivabil în sensul art. 16 din această lege, se referă numai la operațiunea exproprierii, care este limitată în timp, iar nu și la exercitarea dreptului de preemțiune de către Stat, care nu are nici o limită în timp.

Această formulă sintetică din deciziunea Inaltei Curți, explică și rezolvă în mod fericit chestiunea care a format obiectul controversei soluționată prin legea interpretativă. Ea ține seamă atât de scopul instituției preemțiunii, cât și de realitățile juridico-economice ce nu trebuie niciodată ignorate cu prilejul aplicării unui text de lege.

Ne vom permite să analizăm pe scurt conținutul principiului formulat de Inalta Curte, pentru a învedera caracterul său riguros exact din punct de vedere juridic și economic, precum și deosebita valoare socială a acestui principiu.

Articolul 47 al legii agrare din Ardeal dispune în mod clar și categoric că dreptul de preemțiune al Statului se exercită numai asupra pământului cultivabil, astfel cum este definit de art. 16. În ce privește data când trebuia stabilit dacă un teren este cultivabil în sensul art. 16 din menționata lege, potrivit principiilor de drept privitoare la materie, ea nu poate fi decât aceea când se deschide, deci se naște pentru Stat dreptul de preemțiune, adică aceea când un teren este scos în vânzare de proprietarul său.

În adevăr, instituția preemțiunii astfel cum este legiferată la noi, are drept scop desăvârșirea în timp a operei sociale a exproprierii prin trecerea proprietății rurale în mâinile clasei țărănești și după terminarea exproprierii. Deci dacă expropriere a fost limitată în timp, dat fiind caracterul său excepțional de restrângere al dreptului de proprietate, legiu-

torul a asigurat însă dreptului de preemțiune — care este un instrument mult mai suplu conferit Statului pentru a fi menținut și întărit principiul proprietății țărănești — liberul exercițiu din partea Statului pe un timp nelimitat. În ce privește această situațiune, stabilirea cu anticipație a caracterului unui teren — și anume în momentul exproprierii corpului de moșie din care acest teren a făcut parte — că este cultivabil sau nu, din punct de vedere al exercitării dreptului eventual de preemțiune al Statului în viitor și a menținerii acestei caracterizări pe un timp nelimitat, ar constitui, pentru cazul când terenul ar fi fost declarat cultivabil cu prilejul exproprierii, pe lângă o gravă atingere a dreptului de liberă dispoziție asupra imobilelor rurale scutite de expropriere fie drept cotă intangibilă, fie ca teren necultivabil — și o impietare asupra evoluției economice impusă de noile stări de lucruri. În adevăr, dacă am admite că interpretarea justă a art. 47 legea agrară din Transilvania este aceea a determinării caracterului de necultivabil al unui teren din momentul exproprierii, un principiu esențial de logică, acela al necontradicției, care nu permite ca un lucru să poată fi în același timp adevărat și fals, ar pretinde ca menționatul text de lege să fie înțeles în sensul că și caracterul de cultivabil al unui teren trebuie să se decidă tot la data exproprierii; ori a menține un timp nelimitat pământurile cultivabile scutite de expropriere (întrucât au format de exemplu cota intangibilă a proprietarului supus exproprierii) în această situațiune de cultivabil, înseamnă a ajunge la situațiunea absurdă că deși de pildă s'ar crea pe un asemenea teren o mare industrie, totuși cu prilejul vinderii acestui teren cu investițiunile făcute, Statul să aibă dreptul a-și exercita preemțiunea, pentru că în mod inițial prin sentința de expropriere a instanțelor agrare, acest teren a fost declarat cultivabil.

Apoi, prin declararea în momentul exproprierii a unui teren ca necultivabil din punct de vedere al exercitării preemțiunii, s'ar merge și în contra rațiunii instituirii dreptului de preemțiune, deoarece Statul n'ar putea intra în posesiunea terenurilor cultivabile la data exercitării dreptului de preemțiune, pentru că cu zeci de ani mai înainte un teren a fost declarat necultivabil. Prin aceasta s'ar paraliza în bună parte aplicarea acestui principiu de interes general, deci de ordin public, al exercitării dreptului de preemțiune în scopul menținerii și extinderii proprietății țărănești pe viitor, drept de preemțiune care n'a putut avea în vedere decât situațiunea terenurilor — cultivabile sau necultivabile, — în timp, ținând seamă de schimbările economice cu privire la aceste terenuri.

Credem că am verificat cu suficiente argumente doctrinare, exactitatea tezei susținute de Suprema Instanță că legea pentru interpretarea art. 47 din legea Agrară din Ardeal este interpretativă.

Ne mai rămâne să învederăm punctul de vedere exprimat de Curtea de Casație în ce privește întinderea retroactivității acestei legi. Chestiunea prezintă o importanță deosebită prin aceea că Inalta Curte prin deciziunea adnotată a avut să se pronunțe asupra unei sentințe a Tribunalului Cluj pronunțată ca instanță de trimitere cu indicarea punctului de drept soluționat de Casație și care era exact contrariu celui adoptat de legea din Martie 1937 ce intervenise după casare, în timpul când Tribunalul era deja sesizat ca instanță de trimitere cu judecarea cauzei. Inalta Curte, fixând principiul că legea de interpretare, întrucât face parte din legea interpretată se aplică faptelor anterioare promulgării ei, dar posterioare legii interpretate, asupra cărora n'a intervenit o hotărâre care să aibă autoritatea lucrului judecat, deci cauzelor în curs (causae pendentes) — a decis că Tribunalele găsindu-se în fața a două interpretări, una autentică a legiuitorului și ceialaltă judecătorească a Inaltei Curți, bine a luat

¹⁷⁾ Vezi deciziunea nepublicate: Cas. I. d. 2177—1928, d. 1573—1931, 266—1932 și d. 250—1936.

¹⁸⁾ Vezi deciziunea nepubl. C. Ap. Iași, S. I. 132—1931 și sentința nepubl. Trib. Cluj 1257—1936.

în considerație interpretarea autentică. Prin aceasta Curtea de Casație a stabilit cum era și logic, prioritatea legiuitorului în erarhia surselor de interpretare, precum și principiul că în caz de casare cu trimitere în baza art. 54 legea Curții de Casație, deciziunea Inaltei Curți în situațiunea specială examinată, nu formează autoritatea lucrului judecat în ce privește punctul de drept soluționat.

Dar Inalta Curte Secțiunea I-a a examinat chestiunea dacă legea din Martie 1937 este sau nu interpretativă, sub un aspect mai mult teoretic, deoarece credem, conform punctului de vedere exprimat în prima parte a adnotării, că chiar dacă ar fi ajuns la concluzia că legea nu-i interpretativă, totuși ar fi trebuit ca instanță de drept comun, să considere legea ca retroactivă și să-i dea aplicațiune în cauză.

În ce privește al doilea aspect al problemei și anume chestiunea constituționalității legii interpretative examinată în Secțiuni-Unite, Inalta Curte a înlăturat toate obiecțiunile ridicate de recurent prin motivele sale de neconstituționalitate, găsind că legea e constituțională.

Punctul central al problemei constituționalității legii în discuțiune, îl forma chestiunea de a se ști dacă această lege nu lovește în dreptul de proprietate al recurentului asupra imobilului supus dreptului de preemțiune, pe care recurentul pretinde că l-a obținut printr'un contract de vânzare, în anul 1935, deci anterior legii interpretative. Numai sub acest raport, Secțiunile-Unite au avut a se ocupa de caracterul interpretativ al legii din 1937, pentru că în cazul când această lege este sincer interpretativă, se aplică legea agrară din Ardeal sub imperiul căreia s'a făcut vânzarea astfel cum a fost ulterior interpretată prin legea din Martie 1937; și întrucât recurentul a cumpărat, po rivi constatările instanței de fond un teren, care în momentul încheierii contractului de vânzare era cultivabil, potrivit criteriilor stabilite de legea interpretativă ce face corp cu legea interpretată, fără a fi fost respectat dreptul de preemțiune al Statului, vânzarea este desființată.

Iată cum Secțiunile-Unite le-a revenit sarcina de a cenzura din nou legea interpretativă, de astă dată putând chiar înlătura aplicarea legii în specie, în cazul când legea neavând caracterul de interpretare, ar fi adus prin aceasta și o știrbire dreptului de proprietate al recurentului.

Este deci vorba de o supra-cenzură exercitată de Inalta Curte în Secțiuni-Unite numai din punct de vedere al controlului constituționalității legii interpretative, control care antrenează în mod logic verificarea prealabilă a caracterului său interpretativ, care este decisivă în cauză.

În adevăr, din moment ce Secțiunile-Unite au stabilit că legea în discuțiune întrunește cerințele obiective ale unei legi interpretative și au ajuns astfel la concluzia respingerii primului motiv de neconstituționalitate al legii din Martie 1937, celelalte motive de neconstituționalitate devin fără interes, ele nemai putând forma obiect de discuțiune, fiindcă o lege interpretativă se aplică și proceselor în curs de judecată și pentru că, după cum am arătat mai sus, recurentul a cumpărat un teren cultivabil sub imperiul legii interpretate, în care se integrează legea interpretativă, fără să fi respectat dreptul de preemțiune al Statului, împrejurare care atrage nulitatea de plin drept a vânzării.¹⁹⁾ Menționăm că această

¹⁹⁾ Nu este aici vorba de o nulitate inițială de care ar fi afectat contractul de vânzare, ci de o desființare retroactivă și de plin drept a contractului, prin realizarea condițiilor rezolutorii legale, prevăzută de art. 47 din legea agrară din Ardeal, aceea a exercitării de către Stat a dreptului său de preemțiune. În acest sens art. 47 dispune că vânzarea e definitivă, numai dacă este notificată Casei Centrale a împroprietării și dacă aceasta renunță la dreptul său de preemțiune, deci dacă condițiunea rezolutorie legală a contractului de vânzare nu se realizează.

desființare a vânzării în chestiune a și intervenit în fapt și în drept prin trecerea imobilului în stăpânirea Statului, ca o consecință a achitării de către Stat vânzătorului proprietar al imobilului, a prețului din contractul de vânzare.

Pentru aceste considerațiuni, credem că recurentul în lipsa respectării dreptului de preemțiune al Statului, n'a putut obține în mod valabil titlul de proprietate asupra imobilului cumpărat, care în specie este contractul de vânzare, astfel că argumentarea deciziunii Inaltei Curți în combaterea motivului II de neconstituționalitate, că în lipsa întabulării acestui contract, recurentul cumpărător n'a putut obține un drept definitiv asupra bunului cumpărat, deși principial e perfect exactă, este totuși neconcludentă în cauză.²⁰⁾

Aceleiași considerațiuni ne determină să spunem că întrucât întreaga problemă a constituționalității legii interpretative din 1937 se reduce în specie la chestiunea de a se ști dacă legea este sincer interpretativă, prin deciziunea adnotată s'a insistat prea puțin asupra acestei prime și esențiale chestiuni și încă prin citarea argumentelor din deciziunea dată Secțiunea I-a a Inaltei Curți, sub cuvânt că punctul de vedere din această deciziune în această privință ar constitui autoritate de lucru judecat, ceea ce socotim că nu este riguros exact, deoarece, cum arătam la începutul acestei adnotări, această argumentare ar putea constitui în specie o abdicare implicită a Secțiunilor-Unite ale Inaltei Curți de la rolul de a cenzura constituționalitatea legii de interpretare în discuțiune.

EMIL PUȘCARIU

Consilier la Curtea de Apel Cluj.

CURTEA DE APEL CLUJ, S. I.

Președinte: Dr. Cl. Petrovan.

Deciziunea civilă Nr. 74/1939.

Impotriva ordonanței prezidențiale întemeiată pe art. 37 din legea pentru persoanele juridice, prin care se dispune convocarea adunării generale extraordinare a asociațiunii, în lipsa de dispozițiuni exprese în legea pentru persoanele juridice și întrucât procedura din Ardeal nu cunoaște o instituție analoagă, — calea de atac admisă este cea prevăzută în art. 66 bis din procedura civilă română, adecă apelul la tribunalul din care face parte prezidentul, care a dat ordonanța.

Motive: Asupra apelului de față:

Având în vedere că la cererea numiților V. P. și soții, întemeindu-se pe dispozițiile art. 37 din legea pentru persoanele juridice, primul-președinte al tribunalului Cluj, prin ordonanța susamintită dispune convocarea unei adunări generale extraordinare a asociațiunii solidară a pensionarilor publici, filiala Cluj delegând pentru prezidarea adunării un membru al parchetului local.

²⁰⁾ Acesta este și punctul de vedere al Inaltei Curte S. I-a exprimat prin deciziunea adnotată, atunci când decide că vânzarea în discuțiune nu-i valabilă, întrucât nu s'a dat puțința Statului să-și exercite dreptul de preemțiune și ca atare nu-i dă dreptul recurentului să obțină înscrierea imobilului în cartea funduară. În adevăr, întrucât însuși titlul de proprietate al recurentului, care este contractul de vânzare invocat, e desființat prin realizarea condițiunii rezolutorii legale, care constă în exercitarea din partea Statului a dreptului său de preemțiune, este evident că recurentul nu mai avea titlu pentru a cere întabularea imobilului pe numele său, înscriere în cartea funduară care în dreptul civil ardelean are funcțiunea de predare a imobilului și este constitutivă de drepturi. Iată, pentru ce considerăm neconcludentă în specie discutarea consecințelor lipsei de întabulare a contractului de către recurent în cartea funduară.

Că în contra acestei ordonanțe prezidențiale înaintează apel asociațiunea sus-numită, prin președintele G. O. și secretarul E. P., cerând, pentru motivele expuse în petiția de apel, anularea ordonanței atacată și a se scoate din vigoare dispozițiile ei.

Considerând că potrivit disp. art. 37 din text, legea pentru persoanele juridice, în cazurile prescrise de acest text, președintele tribunalului, în circumscripția căruia funcționează asociația, va putea să autorize convocarea adunării generale a asociațiunii, delegând persoana care urmează să prezideze această adunare.

Având în vedere că legea specială nu conține vre-o dispoziție derogatorie la dreptul comun în ce privește calea de atac admisă contra ordonanțelor prezidențiale date în această materie, că în lipsă de dispozițiuni exprese în legea pentru persoanele juridice și întrucât procedura civilă din Ardeal nu cunoaște o instituție analoagă, în speță își găsește aplicare art. 66 bis din procedura civilă română, pe care singur l-a putut avea în vedere legiuitorul din 1924 când a dat în căderea președintelui tribunalului încuviințarea acestui act și conform cărui text ordonanța prezidențială se dă fără drept de opoziție, cu drept de apel la tribunalul din care face parte președintele care a dat-o.

Or așa fiind și fără a prejudeca asupra admisibilității în principiu a apelului de față, Curtea urma să decline competența în favoarea tribunalului Cluj, dispunând a se restitui dosarul acestei instanțe spre procedură legală.

1 Februarie 1939.

CURTEA DE APEL CLUJ, S. III.

Deciziunea fiscală No. 1474/1938.

Președinte: L. C. Decusară; Raportor: R. Filipescu.

Când firma pentru exercitarea exploataării de păduri și a comerțului cu lemne, este impusă și clasificată la patenta fixă clasa X, ea nu mai poate fi impusă în intervalul de trei ani pentru venitul realizat dintr'o afacere izolată, care intră în natura comerțului său, chiar dacă afacerea s'a exercitat în alt județ decât acel unde firma își are sediul și chiar dacă venitul realizat întrece venitul după care a fost clasificat la patenta fixă, aceasta împrejurare urmează a se lua în considerare la o nouă impunere pe anii următori.

Motive: Având în vedere că prin decizia Comisiunii de apel Nr. 1278 de pe lângă administrația financiară din Deva, pronunțată la 14 Decembrie 1937 s'a admis apelul firmei B. H. anulând impunerea făcută prin procesul verbal Nr. 87 din 24 Mai 1937, prin care numita firmă după un venit impozabil de 240.000 rezultat din comerțul cu lemne de mină din comuna Râul Alb.

Având în vedere că comisiunea de apel arată în deciziunea sa că numita firmă cu sediul în Sebeș, Alba este impusă și clasificată la patenta fixă clasa X după un venit de 140.000 lei anual pentru exercitarea exploatarei de păduri și a comerțului cu lemne, care clasificare expiră la 31 Martie 1938 când va fi din nou impusă după toate venitele realizate de a-

ceasta firmă, că astfel fiind, constată comisiunea de apel numita firmă nu mai poate fi impusă și pentru o afacere izolată, exercitată în intervalul acestor trei ani, în speță afacerea din Mai 1937, când firma susmenționată a cumpărat spre a vinde o cantitate de lemn de la o altă firmă „Zorile”, căci astfel s'ar ajunge la o dublă impunere.

Având în vedere că în contra acestei deciziuni a comisiunii de apel a declarat recurs în termen legal administrația financiară din Deva pentru: 1. violarea art. 30, 37 și 74 din legea contribuțiilor directe și exces de putere, întrucât impunerea stabilită prin clasificare poate fi schimbată atunci când se schimbă condițiile de impunere și întrucât a realizat și un alt venit decât cel din raza județului unde a fost impus, atunci conform art. 37 din lege poate fi impus, suplimentar, 2. pentru omisiune esențială, fără a se arăta în ce constă aceasta omisiune.

Că asupra acestor motive de recurs, Curtea, considerând că întrucât firma B. a fost impusă pe anii 1936, 1937, 1938 la patenta fixă clasa X după un venit de 140.000 lei, ea nu mai poate fi impusă pentru venitul realizat dintr'o afacere de exploatare de lemne, care intră în natura comerțului său, atâta timp cât aceasta afacere izolată s'a îndeplinit în acest interval de timp, chiar dacă această afacere s'a exercitat în alt județ decât acel unde firma își are sediul.

Că dacă venitul realizat din această afacere izolată, întrece venitul realizat prin clasificare, aceasta urmează a se lua în considerare când se va face o nouă impunere pe anii următori, la care nouă impunere, contribuabilul urmează a fi scos din patenta fixă și impus în raport cu veniturile realizate în acești trei ani, iar aceasta se va putea face cu ușurință, întrucât e necontestat faptul că afacerea izolată cu firma „Zorile” pentru care s'a făcut impunerea suplimentară din 24 Mai 1937, a fost trecută în registrele băncii B.

Considerând că chiar dacă se consideră că în speță s'a schimbat condițiile de impunere și conform art. 30 p. 5 din legea contribuțiilor directe și deciziei comisiunii centrale fiscale, clasificarea ar trebui schimbată, aceasta schimbare, nu se poate face chiar în anul când s'a îndeplinit afacerea comercială izolată producătoare de venit, ci în cursul anului următor, deci în speță impunerea suplimentară nu se putea face pe anul 1937, când s'a exercitat afacerea comercială cu „Zorile”, astfel că bine comisiunea de apel și din acest punct de vedere a admis apelul contribuabilei firme „B”.

Că astfel fiind bine comisiunea de apel, fără a comite vre-o violare a vreunui text de lege a anulat impunerea din 24 Mai 1937, astfel că asupra acestui punct apelul administrației financiare e nefondat.

Că în ce privește motivul al 2-lea omisiune esențială, Curtea considerând că recurenta nu desvoltă în motivele sale în ce constă această omisiune, astfel că acest motiv de recurs se respinge ca nefondat.

Pentru aceste considerațiuni redactate de dl consilier R. Filipescu, Curtea a decis conform dispozitivului.

16 Decembrie 1938.

